

Framhald frá síðu 4

»perversur« á teir einstöku upp-reistrarmenninar.

Eg skal viðmerkja, at eg sjálfur altíð havi verið uppfat-aður sum »tvöru« og »ómögu-ligur« í einum skúla fyri 30

árum síðani, sum nýttu tey mest perversu undirvisingaramboðini ein kann hugsa sær, t.d. spansk-ora og líknandi. Eg haldi tað vera stuttligt at síggja teir konu diagnosu-veiðimenninar endur-føða söguna.

Tvørballið

★ ★ ★

Hugarensi!

Flokkur í rembingartíð!

Í mánalýsi og stjørnuglampan, har náttúran í síni veldi og yndi sýnir okkum sína veldugi megi, tá kann eg ikki lata vera við at festa hugskot á lepa.

Eg fann ein »Sosial« framm úr goymslu og fall niður á, har skrivað varð eitt sindur um tey evnaveiku, víðvíkjandi bústøð-um teirra. Í hesum blað skrivar ein kvinna innan flokk okkara: »men enn er ikki komið á mál, og tí skulu hesar deildirnar byggjast afturat« — ja, sum um, tá ið hetta verður gjørt, so er komið á mál, men stóðugt haldi eg, sum áður havi skrivað, at hetta er eitt stórt afturstig, og ein mann-minkandi framgangsháttur, og fyri at tosa og hugsa politiskt: peningaliga — ein nógv kostnaðarmiklari loysn enn tann, at byggja smáar íbúðir. Í saman blað, ja, tað kundi verið ein rodd, ið kom buldrandi oman úr Mjorkadali »skulu vit ikki eisini byggja eina opphaldsdeild til tey eldru uppi« ja, so hava vit øll hesi óframleiðsluføri á einum stað — og so eru tey av vegnum — hesi hava ikki rætt og krav uppá at liva eina vanligu manna-tilveru, sum øll onnur!!!

Mær rennur í huga ein em-bætismann innan danatig, sum í sinari tíð málbar seg nakað soleiðis: »hvat skulu vit út-búgva pedagogar til, fyri at læra hesi evnaveiku at tosa? Tey kunnu tað ikki siga nakað fornugt alikavæl ...« Slikar kreftir vil eg halda vera sera vandamiklar at hava sitandi í einum slíkum sessi.

Fyri árum síðani leitaðu nakr-ir av landsmonnum okkara heim aftur til landa úr útleigd. Hér var jú ikki rúm fyri teimum áður — teir sokallaðu evnaveiku, eitt spjaldur, ið er sett á teir, og har verður tað hangandi, og tilk ymisk spjaldur verða sett á mangar okkara samfelagsborg-arar, tað er uttan iva betur, at hava eitt tiltak eyðkennermerki fyri tess betur at seta tey í skuffur: peningaliga, innan framleiðslu o.s.f.

Eg siti her og hugsi um, hvat má tað ikki vera nívandi altíð at kenna, nema, hoyra og sjá, altíð verða til býrði og ógagn í einum samfelag, liggjandi á knønum

og lita upp til hesar høgu harrar við stórum hatti, síðum skeggi og regnaskjólí oman høvur, skoða hesa kargu, stingandi, háandi og hástóru eygu, tað má fáa mang-an at missa móti og livsdirvi og dripa høvur, ja, enn tá koma til ta niðurstøða: eingin hevur jú brúk fyri mær!!!!

Men latum okkum sláa fast, at eitt samfelag, ið ikki hevur brúk fyri og rúm eisini fyri hesum medborgarum okkara, tað verður seg líkamsliga, í atburði og útsjón annarleiðis sýnandi, tað er eitt deytt sam-felag, ja, ið hvussu so er eitt álvarsliga sjúkt samfelag. Jú sanniliga hava vit brúk fyri hvørjum einstakum medborg-ara, og hvør tann einasti hevur eins stórt virði!!!!

Øll hava rætt og krav uppá somu samfelagsgøðar, ongin hevur framhjárættindi, øll eru lið í eini ketu — onki lið kann verðast fyri uttan.

Uppgangstíðirnar í teim »gláuðu« 60'unum og byrjanin av 70'unum — peningagudurin floymdi inn í hvørja kroyru, inn í hvørja sál — í óminni vildu hesar menniskjur nú við eitt sýna góðsku og vælvild. og bráðliga komu hesar mennisk-junnar kærleiksboðið í huga — í yvirflóðarrembing, vildu nú geva burtur av yvirflóðini, ja, eins og í 14-1500 talinum, hesi sokallaðu »afladsbróvini« keypa seg burtur úr syndaskuldini, ja, ikki bert seg sjálfvan men eisini teim undanfarnu, frelsa sál sína við góðum gerðum, jú sanniliga hevur peningagudurin almikið vald ...

Men árla ein morgun, tann fagurligi droyyrreyði morgun-himin boðaði frá gævu, fór flokkur okkara til verka, sum so mangan áður, síðan og vil gera tað framyvir, virka fyri tí mennandi og góða í menniskja-num — virðing fyri livinum. Her vóru tað kreftir, ið sóu, at hetta mátti liggja í eina fasta legu, svá, at upp- og niðurgangstíðir ikki skuldu/skulu hava loyvi til at skalta og valta, sum til bar, við peningi, ágóðum og rættindum í síni heild, at javnvágur skuldi verða í. Hugsanin er góð, men mangan var og er tað svá, at

afturhaldandi kreftir — ið lumpa og lírka sínar hugsjónir inn ímillum — at hesir menn og hesar kvinnur mangan tóku hetta javnvágs-prinsipp í sínar egnu hendur og »handtera« hesi rættindir, sum teimum lýstir, og sum mangan er til teirra egi gagn, vinning og hjálptil at verða sitandi á trúnuni — tian-verri finnst hetta fyribrigdi eisini innan okkara flokk.

Og júst hesar hendur, ið standa við endan — ella hvar tær nú standa — teim megu vit og hava rætt til at skoða, ja, ikki bert skoða við himnavendum, biðjandi eygum, men veruliga hava føling við, og so sanniliga mótmæla, um hesar hendur eru so líkasæl, skjálkhtar og mistakandi, at greiflig sár siggjast eftir vegna líkasælu, og ikki bert hetta, ið sæst, men serstak-liga geva far um tað, ið ikki sæst, tí mangan er torført at bota um, tá ið tað er komið í ljósmála. Hesi gátuforu hjól eru mangan torført at fáa at mala, og serstakliga tá ið tær hendur, ið hava hesi hjól um hendur til dagligt, ikki vilja sýna øll líðini í hesum hjóli. Ja, ein fær varhug-an av, at tey, ið standa við hesi hjól, antin eru tey ikki hesa uppgávu búgvín ella líkasæla, gáløysni og hugmóð ræður. Tá ið eg nýti orðið: búgvín, sípi eg til, at tær menniskjur, ið standa aftan fyri og við hesi hjól — teimum megu menniskjur hava álit á!!!!? Og tær menniskjur, ið standa aftanfyri hesi hjól, tær megu skoða nakað væl framyvir, svá at peningagudurin við lótum og snildum sínum ikki kann káma, doyva, ja, enn tá oyða hugaflog og orku svá, at hjólini steðga, og harvið oyða tey rættindir, hvør einstakur med-borgari hevur — og gyrða í hylstur ta ansvar hvør einstakur hevur yvirfyri hvørjum øðrum.

Tað er mangan ein hevur varhugan av, at tey ið standa við og fyri hesum hjólum, geva menniskjum feril av, ið á ein ella annan hátt, meira ella minni eru avhengig av hesum hjólum, at tað er ólmussa, ið teimum verður givin. Men »biddaratiðin« er liðug. Men tað er ein greiflig lýgn, ið hesar ymsu rembingartíðir fáa ein at halda og trúgva. Hetta er ein rættur, ta einstaka menniskja hevur, »Hellerup« tíðin er niðurundir smokkað. Ja, tað er eins og toka fjalar mong-um í dag. Men javnaðurin er komin fyri at verða og sigra. Vit liva ikki longur í tí óupplýstu einaræðistíðini ella gera vit tað??? har teir stóru, harðrendu undirkúgaðu teim smáu — ella gera teir tað stóðugt???

Vit hava rætt og krav uppá meira upplýsing — upplýsingar-virksemi innan hesi ymsku um-ráðini — ein verður næstan noyddur at klipa seg í armin —

sovi og ella??? Her á landi eru tað mangir menn/kvinnur, ið halda og siga, at best man verða at tippa gákin á menniskjum, men vit hava rætt til og krav uppá, at fáa meira at vita á hesum ymsu okjum, hvørji rætt-indi vit hava og hvørja hjálpt — ikki ólmussu». Vit hava rætt og krav uppá at fáa nágreiniligar upplýsingar. Hesi hjól eru savn-að saman í ymsum miðdeplum, men mangan fær ein feril av, at betri er millum fjalla at ganga, í lágættarlóti og sirmi, kagandi upp móti svörtum homrum, hagan dvørgamál hoyra, enn í henda miðdeplun leita, hagan kemur onki svar.

Hesin javnaðurin — hetta fyri nútíðar menniskjanum lagna fyribrigdi: broðralag, má menn-ast og styrkna svá, at hesi umrøddu hjól koma at mala svá, at tað kemur tí einstaku menniskjuni tjóðarinnar til gagn — bæði líkamliga og sálárliga. At vit ikki bert politiskt við feitari yvirskrift lata hesi annars so fagra orð: javnaður, frælsi og broðralag standa darrandi í luft-ini, eins og ein sápublæða, ikki nýta tey til egi gagn og vinning, men veruliga í verki sýna, at hesin flokkur vil og skal berjast fyri hesum.

Men hóast hesin flokkur stendur fyri og hevur sum mál tað dýrabarasta og mest rætt-visa sum endamál, so skal hetta tó ikki verða ein kodd, har troystar javnaðarsálir eftir mikið »stríð« halla hvør sitt at, men hesin flokkur má so sanniliga vakna úr dvala, og ikki drekkja meira av ómunnisdrykki hinna flokka, meira enn hann hevur gjørt, ei heldur lúka og ganga undir tær treytir og fyriskipanir, ið aðrir flokkar vilja og krevja, at ein skal gera, missa málið úr eygsjón, lata seg leiða av aftur-haldandi kreftum í samfelag-num, ganga eins og eitt mular-djór við lokkubita fyri framman, hetta má hesin flokkur verða vakinn yvir fyri og ikki lata seg villeiða. Tað er nakað um tað, at verða snildir eins og ein slanga, men hetta at seta seg á stóði eins og ein mús, og lata elefantin traðka seg undir fótum, har má ein verða varðin. Her má ein endurskoðan, umhugsan og end-urføding til.

Lata tær eginsintu, kapital-istisku áskoðanirnar sleppa framat, tað verður flokkinum at bana, ein slíkan flokk, ið hevur, sum tann einasti flokkur, ta mest dýrabara í einum menn-iskja, sum endamál, tessvegna má ein endurnýggjan til og allar afturhaldandi kreftir, og kreftir, ið bert arbeiða fyri sær sjálvum og gjøgnum flokkin koma sær fram á pallin, og tessvegna niðurbóta endamálið og hesi ymsu góðskumennandi lið i

heildini — tær megu niðurbót-ast.

Berjst fyri javnrættindi góðu menn og kvinnur — móti kapi-talismuni og harðrendu framferð hennara (ella væl innbálað í fagurligum lótum). Vit megu leggja okkum tað í geyma, at tey, ið veruliga treingja til hjálpt, hagan hoyrist ongin málageipan. Seti bót á gomul klæði er nyttuleyst — heldur fyribyrgja enn lappa uppá.

Verksmiðjurnar, arbeiðsstøð-ini í síni heild, hvussu er við teimum, jú hesar kapitalistisku fyrirtøkur, einstaklinga og felags — teir menn/kvinnur ið standa fyri her, tey skulu óivað bera tað svá í bandi, at alt sær glæsigt út, men hvat og hvussu við teim vanligu menniskjum, ið arbeiða har? Trygðin? Hetta hevur ávirkan á menniskja, bæði til líkam og sálar. Her hugsi eg, tað veruliga má setast inn og kanning verða sett í verk. Tað skal so sanniliga ikki verða ein kanning, ið tænar arbeiðsgevaranum, men ein kanning, ið gevur arbeiðaranum ta tryggð, javna, rættindir, hann hevur krav uppá ...

Øll hava rætt til arbeiði — hvat tað so annars er — og tað skal vera eftir evnum og fori-muni — tað skulu so sanniliga ikki vera arbeiðsgevararnir og teirra fylgisneyt, ið hava báðar endarnar í sinum hondum — her má eftirlit til og tað við lit. Tær kapitalistisku, niðurbótandi og drepani krefturnar megu hald-ast niðri, og javnrættur, frælsi og broðralag má/skal sigra.

Vit vita fullvæl, hvør ið situr á toppinum í dag, teir ið fáa fólk til at dripa høvur og trúgva, at tað eru teir ið hava maktina, og fáa tað so borið í bandi, at fáa fólk við sær, og heldur tað niðri í óvitsku. Hetta má okkara flokkur berjast móti. Tað er nóg mikið av líkasælu. Tey, ið hava tað gott, ið hvussu so er líkamsliga, har mettir pening-gudurin búk teirra við øllum listimet og oyðir sálina við stórlæti, eginvild og hetta: nóg mikið í sær sjálvum. Og so himvegin tey, ið hava neyvan nóg mikið til dagin og so tey, ið ikki kunnu vera við í hesum framleiðsluherjandi andanum, ið reikar land/lond runt í hesum tíðum, tey orka ikki at tosa um tað. Her hevur okkara flokkur eina stóra uppgávu — og tað serstakliga í hesum tíðum. Tað er eisini fyri teim, ið eru líkasæl, og tey, ið onki halda seg vera, ið vit megu arbeiða og berjast fyri. Berjast fyri og við teim, ið verða traðkaði niður av menniskjum í feiturem stovrum, teim, ið halda seg hava maktina, men tá ið saman um kemur eru vit øll í sama báti.

Livið — menniskjan er ikki bert ein framleiðslumennandi einstaklingur — men so sannil-iga ein einstaklingur, ið hevur almikið av fundamentalum egin-leikum, ið ber langt framm um tað framleiðslumennandi. Og tað er júst her okkara flokkur hevur ta alra størstu uppgávu. Men hetta verður eitt hart og mangan fyri uttanfyrirstandandi nyttu-leyst stríð. Men eg ivist ikki í, at allar góðar kreftir, veruliga góðar, uppbyggjandi kreftir standa oss við lið. Vær viljum sigra.

Sólmundur Joensen

Havnar Fimleikafelag

Ársaðalfundur verður hildin í felagshølinum sunnudagin 28. november 1976 kl. 15.00. Dagsskrá eftir lógini.

Nevndin

Kunngerð

Útsetti býráðsfundurin verður mikudagin hin 24. november 1976 kl 18.00 í kommunuskúla-høllini.

19. november 1976
Tórshavnar býráð